

Κρατά
2/19/75 εσφκ 16

Μιά σκηνή από το γόησιμα της ταινίας «Ο Χριστός Ξανασταυρώνεται», με σκηνοθεσία του Ζιζ. Ντασάν.

Ο Καζαντζάκης έπιστοφόρει από τη Μονή Τσαλίου, της Σιπείας, το 1946, και βάλλει σ' ένα γαϊδουράκι.

Ἐκκλησία έναντίον Καζαντζάκη

ΔΕΝ ΤΟΝ ΑΦΗΝΟΥΝ ΝΑ ΗΣΥΧΑΣΗ ΟΥΤΕ ΣΤΟΝ ΤΑΦΟ

Γιά μιὰ ἀκόμα φορά ἡ ἐκκλησία μας «βάλλει» ἐναντίον τοῦ Νίκου Καζαντζάκη, θεωρώντας τὸ ἔργο του «δυσσεβές καὶ ἀντιχριστιανικόν»! Αἰτία τῆς νέας ἐπιθέσεως, ἡ ἀνακοίνωσι ὅτι ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ τηλεόρασι θὰ προβληθῆ πολὺ σύντομα, σὲ συνέχειες, ὁ «Χριστὸς Ξανασταυρώνεται», ἕνα ἔργο τοῦ μεγάλου Κρητικοῦ συγγραφέα πού ἀπετέλεσε στόχο ἀνάλογης ἐπιθέσεως καὶ τὴν ἐποχὴ πού δημοσιεύτηκε σάν διβλίον.

Συγκεκριμένα, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξέδωσε τὴν ἀκόλουθη ἀνακοίνωσι:

«Ἡ Ἱερά Σύνοδος κατὰ τὴν σημερινὴν αὐτῆς συνεδρίαν, πληροφορηθεῖσα ὅτι ὑπάρχει πρόθεσις προβολῆς ἀπὸ τῆς τηλεοράσεως τοῦ βλασφημίου ἔργου τοῦ Ν. Καζαντζάκη «Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΞΑΝΑΣΤΑΥΡΩΝΕΤΑΙ», περὶ τοῦ ὁποίου ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἡ Ἐκκλησία ἀπεφάνθη ὅτι εἶναι δυσσεβές καὶ ἀντιχριστιανικόν, ἀπεφάσατο νὰ προβῆ εἰς ὁ-

μέρους ἐντόνους ἐνεργείας παρὰ τοῖς ἀρμοδίοις πρὸς ἀποτροπὴν τῆς τοιαύτης προβολῆς, ἡ ὁποία θὰ σκανδαλίση καὶ θὰ βλάψῃ πνευματικῶς τὸ εὐσεβές Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος...».

Σάλο προκάλεσε, ὅπως ἦταν φυσικὸ ἀλλῶστε, ἡ παραπάνω ἀνακοίνωσι τῆς Ἐκκλησίας. Ὅχι μόνο γιατί ἡ Ἱερά Σύνοδος μας, παραγνωρίζοντας τὰ καιρῖα προβλήματα πού τὴν ἀπασχολοῦν, στρέφει τὸ ἐνδιαφέρον της σὲ τομεῖς πού δὲν εἶναι τῆς ἀρμοδιότητός της ἀλλὰ καὶ γιατί ἐκφράζει μιὰ γνώμη γιὰ ἕνα λογοτεχνικὸ ἔργο τελείως ἀντιθετὴ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Οὔτε «δυσσεβές» οὔτε «ἀντιχριστιανικόν» ἔργο εἶναι «Ὁ Χριστὸς Ξανασταυρώνεται». Μὰ ἂν ἡ Ἐκκλησία μας ἔκανε κάποια «γκάφα» πρὶν ἀπὸ 20 περίπου χρόνια, μὲ τὴν πρώτη ἐπίθεσι τῆς ἐναντίον τοῦ συγγραφέα πού τίμησε τὴν Ἑλλάδα ὁσο κανένας ἄλλος, στὴ χώρα μας καὶ

τὸ ἐξωτερικόν, ἡ σημερινὴ τῆς ἐνέργεια εἶναι τὸ λιγώτερο παράλογη, ἂν σκεφθῆ κανεὶς τὴν ἐπιτυχία πού ἐσημείωσαν στὸ μεταξὺ τὰ διβλία τοῦ Καζαντζάκη καὶ τὴν ἀποδοχὴ τῶν ἰδεῶν του σὲ ἑκατομμύρια ἀναγνώστες του, Ἕλληνες καὶ ξένους. Κυρίως δὲν σκέφτηκε ὅτι πρὶν ἀπὸ 20 χρόνια ἀναγκάστηκε νὰ ἀναθεωρήσῃ τὴν ἀπόφασί της νὰ ἀφορίσῃ τὸν συγγραφέα τοῦ «Ζορμπὰ» μπροστὰ στὴ γενικὴ κατακραυγὴ πού ἐσηκώθηκε ἐναντίον της.

Ἴδου πῶς ἐσχολίασαν τὴν τελευταία ἐπίθεσι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐναντίον τοῦ Ν. Καζαντζάκη, ἐκπρόσωποι τοῦ πνευματικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ κόσμου:

ΤΑΣΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ: Κάθε ἀπαγόρευσι γιὰ ἕνα διβλίον, πού ἔχει δημοσιευθῆ, ἀπὸ ὁποιοδήποτε καὶ ἂν προέρχεται ἡ ἀπαγόρευσι, θεωρῶ ὅτι εἶναι περιστολὴ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου καὶ ἀνεπίτρεπτη στὶς μέρες μας.

ΑΛΕΚΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗΣ: «Ἦ-

στερα από έπτά χρόνια δικτατορίας μας είναι πολύ δύσκολο, αν όχι αδύνατο να άνεχθούμε να έπεμβαίνουν στη ζωή μας άνθρωποι που δέν τούς έχουμε διαλέξει».

ΣΠΥΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ: 'Επειδή έτυχε να σκηνογραφήσω τó έργο όταν παίχθηκε από τó Λαϊκό Θέατρο και είδα την εulάθεια με την όποια τó κοινό παρακολουθούσε την παράσταση — μιά πολύ έπιτυχημένη παράσταση — δέν μπορώ να δώ που είναι τó θλάσφημο...

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΗΣ: «'Η απόφασι είναι ή απόφασι που ταιριάζει στην 'Ιερά Σύνοδο που έχουμε...».

ΣΤΡΑΤΗΣ ΚΑΡΡΑΣ: «'Η σταύρωσι του Χριστού στο έργο του Καζαντζάκη είναι μιά άλληγορία της σταυρώσεως του 'Ελληνισμού από την Τουρκοκρατία. 'Η ανάστασι, είναι ή εύχη γιά την άποτιναξι από την τουρκική σκλαδιά. Και σέ προέκτασι ή έκμετάλλευσι - σταύρωσι της φτωχολογιάς από τούς Τούρκους και τούς Κοτζαμπάσηδες. Είναι δυνατό σήμερα να διαμαρτύρυνται γιά την παρουσίαι αυτού του άριστουργήματος επειδή λέει την αλήθεια; Την στιγμή μάλιστα που ένα σωρό άηδιες σερβίρονται καθημερινά χωρίς να διαμαρτύρεται κανένας;».

ΜΑΝΟΣ ΚΑΤΡΑΚΗΣ: «Είναι καιρός, ή κυβέρνησι πιά να σπάσει αυτή την άρτηριοσκληρώσι. Δέν μπορεί να συμβαίνουν αυτά τά πράγματα στο 1975. Πρέπει να σταματήσουν. 'Όλοι αυτοί δέν κάνουν τίποτε πέρα από τó να άπομακρύνουν τόν κόσμο από τόν Χριστό. Δέν είναι δυνατόν να έχουν διαβάσει τó βιβλίο γιάτι χριστιανικότερο έργο από αυτό δέν υπάρχει. 'Όλοι τους είναι παπα-Γρηγόρηδες, κανείς τους παπα-Φώτης! 'Αν ήταν παπα-Φώτης, θά ύπήρχαν περισσότεροι Χριστιανοί!».

ΚΑΡΟΛΟΣ ΚΟΥΝ: «Δέν ύπάρχει θέμα γιά μένα. 'Ο Καζαντζάκης είναι ένας πολύ μγάλος συγγραφέας. Τó να κάνουμε ζήτημα γιά τέτοια πράγματα είναι σα να ξαναφέρνουμε τή λογοκρισία».

ΗΡΩ ΛΑΜΠΡΟΥ: «Τό έργο τέχνης δέν χρειάζεται την άστυνόμευσι κανένος ούτε ή μεγάλη μορφή του Χριστού, προσάτες και ζηλευτές. Μέριμνα της 'Ιεράς Συνόδου καλό θά ήταν να στραφή με την πρᾶξι πρὸς τούς κοπιόντας και πεφορτισμένους και να φέρη έτσι τó μήνυμα του Χριστού μέσα στο σημερινό κόσμο τής άδικίας».

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΛΗΝΑΙΟΣ: «Πρέπει κάποτε ή 'Εκκλησία να σταματήσει να παίξη ανασταλτικό ρόλο γιά κάθε αλήθεια και κάθε εύχόμεσαν να φροντίση τά του οίκου της, τά όποια δυστυχώς είναι πάρα πολλά».

ΑΛΕΞΗΣ ΜΙΝΩΤΗΣ: «'Ο Καζαντζάκης είναι πρόσωπο ιερό γιά την 'Ελλάδα και την πνευματική μοίρα της. Θεωρώ έντελως άποκρουστικό άκόμη και τó να συζητήται ή περίπτωση να άπαγορευθῆ έργο του».

ΣΠ. ΠΛΑΣΚΟΒΙΤΗΣ: Θεωρώ ότι είναι μιά έκδήλωσι μεσαιωνικού σκοταδισμού που δέν θά έπρεπε με κανένα τρόπο να χαρακτηριζῆ έστω και ένα μέρος από τόν άνωτερο Κλήρο μας, αν ληφθῆ ύπ' όψι ή τρόπος με τόν όποιο σκέπτονται σήμερα οί ήγέτες όλων τών άλλων χριστιανικών δογμάτων.

ΠΑΤΗΡ ΠΥΡΟΥΝΑΚΗΣ: Δέν έχω,

Σάλο προκάλεσε στὸν πνευματικὸ κόσμο τῆς χώρας ἡ απόφασι τῆς 'Ιεράς Συνόδου νὰ χαρακτηρίσῃ "ἀντιχριστιανικὸ καὶ δυσσεβὲς" τὸ ἔργο «'Ο Χριστὸς Ξανασταυρώνεται»

παρὰ να άναφερθῶ σέ ύπόμνημα διαμαρτυρίας, που υπέβαλα με ήμερομηνία 2 Φεβρουαίου 1975 στην 'Ιερά Σύνοδο και στη Βουλή. Στο ύπόμνημα αυτό αναφέρω και τή έξῆς: «Διατί κόπτονται οι προσφιλίσσουσ τάχα τή νεολαία από τó «Σούπερ - Στάρ» ή τά συγγράμματα του Καζαντζάκη και δέν έκαναν τίποτα γιά να σώσουν ψυχάς και σώματα από τούς φρικτούς δασσανιστάς και τούς άθλιους άνωμάλους; Δέν φοβούνται ότι έδώ έχουν έφαρμογή τά «'Ουάι ύμιν Γραμματεῖς και Φαρμακοί ύποκριταί, οί διυλιζόντες τόν κώνωπα... κλπ.».

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ: «Βουδή ή «'Ιερά» σύνοδος στα έπιατικά χρόνια της χούντας, ούτε μιά φορά δέν ύψωσε φωνή διαμαρτυρίας γιά τά πολλαπλά έγκλήματα της έξουσίας ούτε μιά φορά δέν συμπαραστάθηκε τόν λαό μας στο καθημερινό Σταύρωμά του: τήν καταπίεσι, τούς έξευτελισμούς, τς φυλακές, τς έξοριες, τόν θάνατο. Και όχι μόνο κάλυψε με τή σιωπή της τó φασιστικό όργιο αλλά και θετικά σιγοντάρησε τούς δικτάτορες: γραπτώς και προφορικώς και τηλεοπτικώς διάφοροι «ήγέτες» της 'Εκκλησίας του 'Εσταυρωμένου Χριστού έβρισκαν κάθε τόσο τήν ευκαιρία να ύμνουν τó άπάνθρωπο ολοκληρωτικό καθεστώς και να προτρέπουν τόν λαό σέ δουλική ύποταγή. Πρόσφατα άκόμα οί έκκλησιαστικοί παράγοντες ξιφούληξαν κατά της κινηματογραφικής ταινίας «'Ιησους Χριστός, υπέρλαμπρο άστέρη». Τώρα έχει σειρά του Καζαντζάκη «'Ο Χριστός ξανασταυρώνεται». 'Αλλά με κάτι τέτοιες άνεδαφικές πρωτοβουλίες τó

μόνο που κατιφέρνουν οί έκκλησιαστικοί μας είναι να ξανασταυρώνουν τó Χριστό, καταδικάζοντάς τον σέ πλήρη άπομόνωσι από τήν ανθρώπινη άνησυχία, δηλαδή τó αντίθετο άκριβώς από κείνο που ο ίδιος άγωνίσθηκε να πραγματοποιήσῃ.

ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ: «Αυτά είναι ήλίθια πράγματα, άνάξια τών άγιών... Τώρα, στα 1975, θά άποφασίσουμε ποιός είναι ή Καζαντζάκης;».

Μά, που βρήκε, αλήθεια, ή 'Ιερά Σύνοδος μας τó «άσεβες» και «άντιχριστιανικό» μέσα στο ίδιο τó μυθιστόρημα «'Ο Χριστός ξανασταυρώνεται»; Μήπως ένοχλήθηκε από τήν παρουσία μέσα στο έργο του «κακού» παπα-Γρηγόρη;

'Η ζωή όμως είναι γεμάτη από τέτοια παραδείγματα. Παπα - Γρηγόρηδες ύπάρχουν άφθονοί, όπως ύπάρχουν δέβαιοι και παπα-Φώτηδες. 'Όπως ύπάρχουν καλοί άνθρωποι και κακοί άνθρωποι. 'Όπως ύπάρχουν καλοί δικηγόροι και κακοί δικηγόροι, καλοί γιατροί και κακοί γιατροί, καλοί δάσκαλοι και κακοί δάσκαλοι...

'Αν δηλαδή κάποιος συγγραφέας έγραφε ένα έργο με ήρωα έναν κακό δικηγόρο, παραδείγματος χάριν, θάπρεπε να ξεσηκωθουν ΟΛΟΙ οί δικηγόροι, ζητώντας τήν άπαγόρευσι του βιβλίου, ύποστηρίζοντας ότι τούς προσβάλε;.

'Ας μην κλείνουν τά μάτια τους οί Ιεράρχες μας μπροστά σέ ώριμένα πράγματα που είναι πολύ απλά. 'Ότι τó καλό και τó κακό βρίσκονται σέ άτέλειωτη μάχη, σέ κάθε μορφή της ζωής μας, είναι ένα γεγονός άναμφισδήτητο. 'Η ζωή μας έχει άναριθμητα παραδείγματα, άλλα πρὸς μίμησι, άλλα πρὸς άποφυγή.

'Ο «παπα-Φώτης» ανήκει στην πρώτη κατηγορία τών παραδειγμάτων. 'Ο «παπα - Γρηγόρης», στη δευτέρα. Και ή καθένας από μās ξέρει να διακρίνη ποιός Ιεράρχης είναι «παπα-Γρηγόρης» και ποιός «παπα-Φώτης»...

'Η «άθεια» του Καζαντζάκη

Πολύς λόγος είχε γίνει και πριν από 20 χρόνια γιά τς «άθειστικές» αντιλήψεις του Νίκου Καζαντζάκη. Τίποτα όμως δέν είναι πιο άνακριθές από τó να κατηγορούν έναν άνθρωπο που απλά περιφρονούσε και σάρκαζε τούς τύπους και τς ύποκρισίες τών παπάδων.

«Κερδίζουν», έλεγε ο μγάλος Κρητικός συγγραφέας, «οί δυστυχημένοι τó ψωμί τους, με ύποκρισίες και ψέματα, στα όποια οί ίδιοι δέν πιστεύουν».

'Όστόσο, κανείς δέν άμφισβητεί ότι πιστεύε στην μυστικιστική θεώρησι του κόσμου... «στο μυστήριο που περιβάλλει τó σύμπαν...».

'Η πρώτη του γυναίκα, ή Γαλάτεια, πόνωντας από έντονη νευρασθένεια, κατέφευγε στα πιο άπίθανα μέσα γιά να βρῆ παρηγορία. Φορούσε έπάνω της ένα σταυρό με «τίμιο ξύλο» και είχε ζωσμένη στην μέση της μιά σιδερένια αλυσίδα με ξόρκια, που δέν τήν άποχωριζότανε ούτε τήν ώρα του μπάγιου...

'Ο Καζαντζάκης τά κορόιδευε όλα αυτά τά «μαγικά», τήν άπειλούσε πώς θά τς τά βγάλη και τά τραβούσε από τόν λαιμό γελώντας. 'Όστόσο, με πολύ

“Εκδеси ζωγραφικής του αὐτοδιδάκτου Γ. Κοκολογιάννη

σουλκίνοι ἐπισκεπτόταν τὰ παλιὰ μοναστήρια. Ἐμπαινε μέσα μὲ εὐλάβεια καὶ τριγύριζε σιωπηλὸς στὶς γωνιές. Ἄνοιγε τὰ παλαιὰ βιβλία καὶ προσηλωμένος στὶς φαγωμένες ἀπὸ τὸ ξεφύλισμα σελίδες τους, τὶς λεκιασμένες ἀπὸ τὰ ἀναμμένα κεριά...

Διάβαζε συχνὰ στὶς παρέες του ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τὰ Εὐαγγέλια καὶ ἀκούγε τοὺς ψαλμοὺς μὲ κατάνυξι, μὲ ἀληθινὴ κατανόηση, σὺν ἕνας φιλόσοφος ποὺ βλέπει μέσα στὴν ποίηση τῆς χριστιανικῆς θρησκείας τὴν πορεία τῆς ἀνθρώπινης συνειδήσεως νὰ δώσῃ λύσι στὰ βασανιστικὰ προβλήματα ποὺ τὴν ταλανίζουν.

Ἀπὸ πολὺ μικρὸς διαδίδει τὰ Συναξάρια τῶν Ἁγίων καὶ μαγεύεται κυριολεκτικὰ ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν ἀσκητῶν, τοὺς ὁποίους, στὴν παιδική του φαντασία, ἠρωποποιεῖ. Οἱ ἀσκητὲς ἦταν πάντοτε πρότυπα του καὶ ἡ ζωὴ του ποτὲ δὲν ἐξέφυγε ἀπὸ τὰ αὐστηρὰ ἀσκητικὰ πλαίσια, ἀκόμα καὶ τὶς περιόδους ἐκείνες ποὺ εἶχε τὰ μέσα νὰ ζήσει μὲ περισσότερες ἀνάσεις.

Μὰ γιὰ νὰ σχηματίσουμε πλήρη εἰκόνα γιὰ τὶς θρησκευτικὲς πεποιθήσεις τοῦ Καζαντζάκη, θὰ πρέπει νὰ θυμηθοῦμε δύο σημαντικὰ γεγονότα στὴ ζωὴ του, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ἂν δὲν εἶχαν συνέχεια:

1ον: Τὴν ἐπιθυμία του, στὴν παιδική του ἡλικία, νὰ πάθῃ τὸ Ἅγιο Ὄρος γιὰ νὰ «ἀγιασθῇ», καθὼς καὶ τὴν παρά λίγο ἀπόφασί του νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ καθολικὸ δόγμα καὶ νὰ γίνῃ ἱερωμένος τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας —μὲ στόχο νὰ γίνῃ ἐπίσκοπος καὶ ποιῆς ξέρι, καὶ Πάπας, ὅπως ἔλεγε ὁ ἴδιος— ὅταν πῆγαινε στὴν Σχολὴ τῶν Φραγκοπαππάδων, στὴν Νάξο.

2ον: Τὴν φλόγα ποὺ τὸν ἔκαιγε σὲ ὅλη τὴν ζωὴ του νὰ ἰδρῦσῃ καινούργια θρησκεία καὶ νὰ γίνῃ ὁ ἀρχηγὸς τῆς.

Ἡ ἰδέα γιὰ τὴν ἰδρυσι τῆς νέας θρησκείας ξεκινᾷ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψί τοῦ Ν. Καζαντζάκη παρὰ μὲ τὸν Ἅγγελο Σικελιανό, στὸ Ἅγιο Ὄρος. Σὲ σημειώσεις τοῦ συγγραφέα τοῦ «Ζορμπᾶ», γίνεται λόγος καὶ γιὰ τὸ Σύμβολο τῆς νέας θρησκείας.

Θὰ ἦταν τὸ ἄνθος. Ὁ ὕπερος θὰ ἦταν ἡ κορυφή, ὁ ἀρχηγός, ποὺ στὶς σημειώσεις δὲν κατονομάζεται, οἱ στήμονες θὰ ἦταν οἱ ἀπόστολοι, πρόσωπα ἐγγυημένα ἀπὸ τὸ στενὸ του περιβάλλον, ὄχι τυχαία...

Ἡ ἔμμονη αὐτῆς ἰδέας τὸν ἀπασχολεῖ καὶ στὰ κατοπινα χρόνια. Τὸ Νοέμβριο τοῦ 1922 γράφει στὴν Γαλάτεια ἀπὸ τὴν Γερμανία:

«...Δουλεύω τὸν “Βουδδα”, ἐτοιμάζομαι γιὰ τὴ Ρουσία, δὲν ξέρω, ἴσως νὰ μπορέσω νὰ ρυθμίσω τὴν ἀσημαντὴ ζωὴ μου μ’ ἕνα σημαντικό Σκοπὸ. Ὑστερα ἀπὸ τὸν “Βουδδα” δὲν θάθελα πιά νὰ γράφω τέχνη. Θάθελα νὰ περάσω τὴν EXPERIENCE τῆς Ρουσίας κι ἐπειτα νὰ ρυθμίσω τὸν τρόπο νὰ διατυπώνω τὸ θρησκευτικὸ δράμα ποὺ μὲ κατέχει...».

Ὁ τρόπος ποὺ ἀντέδρασε

Ἐντύπωσι προκαλεῖ ὁ τρόπος, γεμάτος σεμνότητα, παρὰ τὴν μεγάλη πίκρα του, ποὺ ἀντέδρασε ὁ Νίκος Καζαντζάκης στοὺς ἐπικριτὲς του, πρὶν ἀπὸ 20 χρόνια.

Στὶς 10 Ἀπριλίου, στὶς 7 μ.μ., ἐγκαινιάζεται στὴν αἴθουσα τῆς Παγκρητίου Ἐνώσεως ἔκθεσι ζωγραφικῆς τοῦ αὐτοδιδάκτου ζωγράφου - χρωφύλακα Γιώργου Κοκολογιάννη. Ἡ ἔκθεσι, ποὺ τελεῖ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Παγκρητίου, θὰ διαρκέσῃ μέχρι τὶς 10.5.1975.

Ὁ Γιώργος Κοκολογιάννης γεννήθη τὸ 1930 σ’ ἕνα μικρὸ ὄρεινὸ χωριὸ μὲ δεκαπέντε σπιτία, τὴ Σπηλιάρια Χανίων. Ἐμεινε ἐκεῖ μέχρι τὰ εἴκοσι χρόνια του, χωρὶς νὰ πάῃ οὔτε μιὰ φορὰ στὰ Χανιά, ποὺ ἀπέχουν μόνο 25 χιλιόμετρα. Ἐκεῖ ἔζησε τὴ φαινομενικὰ ἐξωστρεφῆ, ἀλλὰ ὡστόσο βαθιὰ ἐσωστρεφῆ ζωὴ τοῦ βουνίσου, ποὺ δοσκαεῖ τὰ κοπάδια, καλλιεργεῖ τὰ χωράφια, ἐπικοινωνεῖ μὲ τὸ μεγαλεῖο τῶν βουνῶν καὶ τὴν ἀπεραντοσύνη τῶν ἀστεριῶν, μὲ τὴ λαμπρὴ σκέψι τῆς μέρας καὶ τὸ σιωπηλὸ σάβανο τῆς νύχτας, ἀκούγοντας τοὺς γέρους καὶ τὶς γριές τοῦ χωριοῦ νὰ ξετυλίγουν τὰ παραμῦθια τῆς πατρίδας του. Αὐτοὶ ἦταν οἱ ἀληθινοὶ δάσκαλοι του, γιὰ τὴν δὲν πρόλαβε νὰ τελειώσῃ τὸ δημοτικὸ καὶ ἡ γερμανικὴ κατοχὴ ἄρπαξε στὸ στρόβιλό τῆς τὴν Κρήτη.

Τὸ 1950, στὰ εἴκοσι χρόνια του, διάβασε ὅτι ζητοῦσαν μαθητὲς γιὰ τὴ Σχολὴ τῆς Χωροφυλακῆς, κατέβηκε στὰ Χανιά καὶ γιὰ πρώτη φορὰ δρέθηκε μακριὰ ἀπὸ τὸ στενὸ περιβάλλον τοῦ χωριοῦ του, ἀνάμεσα σὲ πεντακάσιους ἄλλους μαθητὲς.

Ὑστερα ἀπὸ τέσσερις μῆνες ἔγινε χρωφύλακας καὶ στὰ εἴκοσι χρόνια τῆς ὑπηρεσίας του βρέθηκε σὲ διάφορες περιοχὲς τῆς Ἑλλάδος, ὅπως τὸ Ἡράκλειο, ἡ Μακεδονία, ὁ Ἅγιος Εὐστράτιος, τὰ Χανιά καὶ τελευταῖα ἡ Ἐρέ-

τρια. Στὸ μεταξὺ κατάφερε νὰ πάρῃ τὸ ἀπολυτήριό τοῦ δημοτικοῦ, παντρεύτηκε μὲ μιὰ κοπέλα ἀπ’ τὸ χωριὸ του καὶ ἀπόκτησε ἕνα γιό καὶ μιὰ κόρη.

Ὁ Κοκολογιάννης, εἶναι ἕνας ἀνήσυχος καὶ ἀγωνιώδης ἄνθρωπος, ἕνας μονομανῆς, ὁ Αἰώνιος Ἐρευνητής. Ἀνάμεσά τους ὑπάρχει τὸ ἀδυσσαλέο χάσμα τῆς μόρφωσης, αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὸν ἀπλό κι ὡστόσο περίπλοκο ἄνθρωπο τοῦ λαοῦ, καὶ στὸν πολὺπλοκο κοσμοπολίτη, ποὺ ἔχει κατασταλάξει στὴν ἀπλότητα. Γιὰ τὸν Κοκολογιάννη, ἡ τέχνη του εἶναι τεχνικὴ, μιὰ τεχνικὴ ποὺ εἶναι ἀδύνατο νὰ τὴν κυριαρχήσει: Θὰ σηκώθῃ στὴ μέση τῆς νύχτας νὰ προσθέσῃ μιὰ πιναλίττῃ ἢ νὰ σῆσῃ ἕνα λάθος.

Ἡ ζωγραφικὴ γιὰ τὸν Κοκολογιάννη εἶναι μιὰ ἀγωνία, ὄχι μόνο γιὰ τὰ βασικὰ ἐρωτήματα τῆς ζωῆς τὸν βασανίζουν, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν δὲν μπορεῖ νὰ ξεχωρίσῃ αὐτὰ τὰ θεμελιώδη ἐρωτήματα ἀπὸ τὴν ἀνάγκη του νὰ τὰ ἐκφράσῃ μὲ τὰ χρώματα.

Σὲ μιὰ συζητήσι μᾶς, μιὰ νύχτα γεμάτη ἀστέρια, στὸν κήπο μου στὴν Ἐρετρια, δίπλα στὴ θάλασσα, ξαφνικὰ σὴκώθηκε, ἀπλωσε τὰ χέρια του πρὸς αὐτὸ τὸ μαῦρο καὶ μυστηριώδες ἀπειρο καὶ φώναξε στὸ Θεό: «Βρέ, ποῦ εἶσαι; Φανερώσου!». Ὑποπτεύομαι πὼς αὐτὴ ἡ κραυγὴ του θὰ τὸν καταδιώκῃ σ’ ὅλη τὴν τὴ ζωὴ, μέχρι τὸ σημεῖο τῆς ἀπελπισίας, ὅπως καὶ τὸν Καζαντζάκη κι ἀκόμα, ὅτι, ὅπως ὅλοι οἱ σκληροτράχηλοι καὶ πεισματάρηδες Κρητικοί, θὰ ἐπιδιώσῃ γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ λεπτότερα καὶ πιὸ ἀμφίβολα σύμβολα τῆς αἰώνιας ἀναζητήσεως μᾶς.

ΚΙΜΩΝ ΦΡΑΪΕΡ

ΜΑΤΙΕΣ

► Οἱ κυπριακὲς ἀερογραμμὲς ἀνήγγειλαν τὴν ἐπανάληψι τῶν τακτικῶν δρομολογίων τους ἀπὸ τὶς 8 Φεβρουαρίου γιὰ Ἀθήνα Λονδίνο Ἡράκλειο Βηρυττὸ καὶ Τελ Ἀβίβ. Ὁ τύπος τῶν ἀεροσκαφῶν ποὺ θὰ χρησιμοποιοῦν οἱ κυπριακὲς ἀερογραμμὲς γιὰ τὰ τοπικὰ δρομολογία τους εἶναι τὸ Βαϊκάουντ 810 δυναμικότητος 79 θέσεων καὶ γιὰ πτήσεις ἀπὸ Ἀθήνα καὶ Ἡράκλειο γιὰ Λονδίνο τὸ Τραϊντνέντ 2.

Νίκος Καζαντζάκης»

Μήπως, ἂν ζοῦσε σήμερα, δὲν θὰ ἀπαντοῦσε μὲ τὰ ἴδια λόγια καὶ στοὺς σημερινούς ἱεράρχες τῆς Ἐκκλησίας μᾶς;